

BIBLIOGRAFIA LUL·LÍSTICA

I. EDICIONS, ANTOLOGIES I TRADUCCIONS D'OBRES LUL·LIANES

1) Arnau de Vilanova, *Arnaldi de Villanova. Opera Medica Omnia. XIV. Expositio super aphorismo Hippocratis In morbis minus, Repetitio super aphorismo Hippocratis Vita brevis*, ed. Michael R. McVaugh i Fernando Sal-món, (Barcelona, 2014), 378 pp.

Conté edicions de:

–*Expositio super isto amphorismo Ypocratis «in morbis minus»* (Vilanova.6) [llatí], pp. 55-81.

–*Repetitio super «Vita brevis»* (Vilanova.7) [llatí], pp. 195-261.

Ressenyat a continuació.

2) Barenstein, Julián, «Fe y razón según Ramón Llull: el *Liber de convenientia fidei et intellectus in obiecto* (1314)», *Circe de clásicos y modernos* 18/1 (2014).

Conté una traducció castellana del *De convenientia fidei et intellectus in obiecto* (IV.10).

Ressenyat a continuació.

3) Llull, Ramon, *Arte breve de la invención del derecho*, trad. P. Ramis Serra i R. Ramis Barceló; intr. R. Ramis Barceló, *Historia del derecho* 37 (Madrid: Carlos III, 2015), 233 pp.

Conté una traducció castellana de l'*Ars brevis de inventione juris* (III.78).

Ressenyat a continuació.

4) Llull, Ramon, «Llibre de Evast e Blaquerna», *Revue d'Études d'Oc*, ed. Cyril P. Hershon, 160-bis (Rennes, 2015), pp. 159-427.

Conté una edició de la versió occitana medieval del *Romanç d'Evast e Blaquerna* (II.A.19).

Ressenyat a continuació.

5) Llull, Ramon, *Llibre de les bèsties*, ed. Laura Borràs; il·l. Pilarín Bayés, (Barcelona: Santillana, 2015), 150 pp.

És una adaptació al català modern com a text escolar del *Llibre de les bèsties* (II.B.15a).

6) Llull, Ramon, *Llibre de les bèsties*, ed. Roc Casagran; il·l. Aitana Carasco, (Carcaixent: Sembra Llibres, 2015), 112 pp.

Adaptació escolar del *Llibre de les bèsties* (II.B.15a) acompanyada d'una proposta didàctica.

7) Llull, Ramon, *Llibre de meravelles. Volum II: llibres VIII-X*, eds. Lola Badia, Xavier Bonillo, Eugènia Gisbert, Anna Fernández Clot i Montserrat Lluch, Nova Edició de les Obres de Ramon Llull XIII (Palma: Patronat Ramon Llull, 2014), 341 pp.

És el tom segon i final de l'edició crítica del *Llibre de meravelles* (II.B.15).

Ressenyat a continuació.

8) Llull, Ramon, *Vida del Maestro Ramón Llull*, ed. Anthony Bonner; trad. José María Micó, Pre-Textos (Barcelona: Editorial Barcino, 2015), 95 pp.

Traducció castellana de la *Vida de mestre Ramon*, (Barcelona: Barcino, 2013), «Biblioteca Barcino» 8, amb text bilingüe de la *Vida coetània* (IV.47).

9) Lúlio, Raimundo, *A Nova Lógica*, trad. Guilherme Wyllie, (São Paulo: Instituto Brasileiro de Filosofia e Ciência «Raimundo Lúlio», 2014), 363 pp.

Conté una edició llatina amb la traducció portuguesa acarada de la *Logica nova* (III.56).

Ressenyat a continuació.

10) Lulle, Raymond, *Livre d'homme*, ed. Constantin Teleanu, Magister 2 (París: Schola Lulliana, 2015), 312 pp.

Traducció francesa del *Llibre d'home* (III.47).

11) Lullus, Raimundus, *Ars brevis*, trad. Jana Balacciu Matei; intr. Josep Enric Rubio Albarracín, Biblioteca Medievala (Bucarest: Editura Polirom, 2015), 240 pp.

Versió romanesa de caràcter divulgatiu de l'*Ars brevis* (III.77).

12) Myésier, Thomas Le, *La Parabola gentilis*, ed. Óscar de la Cruz Palma; trad. Giuliana Musotto, Machina Philosophorum 38 (Palerm: Officina di Studi Medievali, 2014), 196 pp.

Conté edicions llatines de la *Parabola juvenis ad disponendum Christicolis* i del *De quaestione quae claruit palam Saracenis in Bugia*, tots dos de Le Myésier, i del *Tractus de probatione fidei* de Jean Quidort de París, amb l'afegit d'una traducció italiana de la primera obra.

Ressenyat a continuació.

13) Nijs, Bob de, «Ramon Llull, Dierenepos: vertaald en ingeleid», *Tiecelijn* 27 (2014), pp. 295-342.

Breu presentació sobre Ramon Llull (pp. 295-302), seguida d'una traducció holandesa (pp. 302-342) del *Llibre de les bèsties* (II.B.15a).

14) Ripoll Perelló, Maribel, *Ramon Llull. El viatger de la paraula* (Palma: Illa Edicions, 2015), 105 pp.

Conté catorze fragments d'obres de Llull.

Ressenyat a continuació.

15) Villalba i Varneda, Pere, *Ramon Llull. Vida i Obres* Volum I. Anys 1232-1287/1288. Obres 1-37 (Barcelona: Institut d'Estudis Catalans – Elsa Peretti Foundation, 2015), 1007 pp.

Conté edicions amb traducció catalana de la *Lectura compendiosa super Artem inveniendi veritatem* (II.A.2), pp. 336-341, i l'*Ars notatoria* (II.A.3), pp. 924-938, amb l'afegit d'una traducció catalana del *De definitionibus principiorum* (FD I.12, probablement espuri), pp. 342-344.

Ressenyat a continuació.

II. ESTUDIS LUL·LÍSTICS

16) Austin, Amy M., «Love of Language as the Language of Love: Image, Reading and *Translatio Studii et Imperii* in Ramon Llull's (1232-1316) *Arbre de filosofia d'amor* (1298)», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 86-97.

Este artículo examina las maneras en que el *Arbre de filosofia d'amor* de Ramon Llull (1232-1316) refleja e informa los protocolos más amplios de lectura y escritura en los siglos trece y catorce. Basándose en las teorías de la *translatio studii et imperii*, este artículo revela las maneras en que Llull promueve la formación de la sabiduría y expande los límites del contacto religioso, lingüístico, cultural y geográfico.

17) Badia, Lola, Joan Santanach i Albert Soler, «Ramon Llull com a escriptor vernacle», *Serra d'Or* 661 (2015, gener), pp. 16-23.

Presentació dels trets que caracteritzen l'obra de Ramon Llull des del punt de vista de la seva condició de laic que s'autofinança i produeix una obra al marge de les institucions acadèmiques, polítiques i religioses del moment.

18) Balacciu Matei, Jana, «L'arquer amb una sola fletxa», *Visat. La revista digital de literatura i traducció del PEN català* 20 (2015, octubre).

Crònica i justificació de l'estat actual de les traduccions de textos literaris catalans al romanès a càrrec de l'editora de la col·lecció «Biblioteca de Cultura Catalana» i traductora de l'*Art breu*. S'explica el sentit de la metàfora del títol, manllevada d'unes reflexions d'Alexander Baumgarten, el filòsof romanès que coordina la col·lecció «Biblioteca Medieval» de l'editorial Polirom. Cal remarcar que la tria d'originals catalans en versió romanesa fins ara ha inclòs quatre textos lul·lians: el *Gentil*, el *Blaquerna*, una antologia del *Llibre de contemplació* i l'*Art breu*.

19) Berlin, Henry, «Introduction: Llull among the Disciplines», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 1-4.

Ressenyat a continuació.

20) Bonillo Hoyos, Xavier, «Catálogo de ejemplos lulianos», *Magnificat Cultura i Literatura Medievals* 2 (2015), pp. 55-127.

Ressenyat a continuació.

21) Brugha, Cathal MacSwiney, «Decision Support: Foundation of Nomology», *European Journal of Operational Research* 240 (2015), pp. 737-747.

Estudi molt general dels fonaments de la nomologia, és a dir, de la ciència de les estructures cognitives («the science of the processes of the mind»), però en aquest cas dirigit a sistemes empresarials o administratius. En una secció històrica, Charles Peirce serveix com a introducció a l'Art del seu predecessor, Ramon Llull, les estructures combinatòries del qual són analitzades en una pàgina.

22) Butinyà, Júlia, «Llull y la filosofía laica medieval», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 44-67.

Ressenyat a continuació.

23) Cambi, Matteo, «Bindo Guascappa copista per la Corona siculo-aragonesa: l'apporto pisano al mito di Federico III», *eHumanista/IVITRA* 7 (2015), pp. 3-20.

Ressenyat a continuació.

24) Casas, Sònia, «Per què va ser important Ramon Llull?», *Sàpiens* 159 (2015, setembre), pp. 24-32.

Presentació divulgativa.

25) Cassanyes Roig, Albert i Rafael Ramis Barceló, «Fray Junípero Serra y la Universidad Luliana y Literaria de Mallorca», *Archivum Franciscanum Historicum* 107, 3/4 (2014), pp. 427-455.

Ressenyat a continuació.

26) Cassanyes Roig, Albert i Rafael Ramis Barceló, «Los grados de artes y filosofía en la Universidad Luliana y Literaria de Mallorca», *Analecta Sacra Tarraconensia* 87 (2014), pp. 271-294.

Ressenyat a continuació.

27) Cassanyes Roig, Albert i Rafael Ramis Barceló, «Los grados en Teología escotista en la Universidad Luliana y Literaria de Mallorca (1692-1823)», *Archivo Ibero-Americano* 74, núms. 277-278 (2014), pp. 7-51.

Ressenyat a continuació.

28) Chimento, Francesca, «Traduzioni nella tradizione: il caso del *Fèlix* e le lingue romanze», *Schede Medievali* 52 (2014), pp. 189-201.

Raccolta di alcuni esempi testuali che mettono a confronto la tradizione catalana del *Llibre de meravelles* con la sua traduzione occitana, castigliana, francese e italiana. L'articolo è didatticamente molto utile sia per un filologo romanzo che per uno storico della traduzione ma è un po' carente di spiegazioni sugli stralci citati, che necessitano di un corredo esplicativo più ampio e dettagliato di un semplice affiancamento.

29) Cortijo Ocaña, Antonio, «Leriano y Llull: de amantes y caballeros», *Scripta. Revista Internacional de Literatura i Cultura Medieval i Moderna* 5 (2015), pp. 1-20.

L'autor analitza el final de la *Cárcel de Amor* i posa en relació el discurs sobre l'amor de Leriano amb alguns passatges del *Llibre de l'orde de cavalleria* de Ramon Llull. En apèndix, presenta, en primer lloc, una síntesi en anglès dels capítols del tractat lul·lià i, en segon lloc, el text del discurs de Leriano de la *Cárcel de Amor*.

30) Costa, Ricardo da, «*La Retórica Nueva* (1301) de Ramón Llull: la Belleza a servicio de la conversión», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 28-43.

Ese trabajo presenta el concepto de Belleza en la *Retòrica Nova* (1301) y en el *Llibre de contemplació* (1271-1274) de Ramón Llull, idea central retórica para convertir el mundo al cristianismo, y mostrar sus respectivos temas, ejemplos y proverbios.

31) Courcelles, Dominique de, «De Ramon Llull à Josep Maria Subirachs: comment donner à voir l'invisible. L'*Escala de l'enteniment* de Ramon Llull et le *Monument a Ramon Llull* de Josep M. Subirachs», *eHumanista/IVITRA*.

A. Monogràfic I. *Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 21-27.

En la obra luliana l'Escala de l'enteniment constitueix un motiu major, molt ben representat en el *Breviculum* manuscrit de l'any 1320 o en l'edició valenciana de 1512 del *De nova Logica*. En la Montserrat de terra, pedra i cel, el *Monument a Ramon Llull* del escultor Subirachs del segle XX reflecteix precisament, tant per la repartició dels blocs de pedra com per la verticalitat, el vol de l'enteniment suggerit per Ramon Llull segles abans fins a la ciutat invisible, celestial i divina. Així es conjuguen el material i l'immaterial per ensenyar el llindar de la visibilitat de l'invisible intel·ligible a partir de la matèria sensible.

32) Demontis, Luca, «*Quomodo Terra Sancta recuperari potest. Fidenzio da Padova, Raimondo Lullo e il "superamento" della crociata*», *Antonianum* 90/3 (2015), pp. 545-561.

Ressenyat a continuació.

33) Díaz Marcilla, Francisco José, «La influencia de Ramon Llull en el entorno del *Cancionero* de Juan Alfonso Baena», *Antonianum* 90/3 (2015), pp. 623-654.

Ressenyat a continuació.

34) Eco, Umberto, «L'*Ars Magna* di Raimondo Lullo», *Storia della Filosofia*, eds. Umberto Eco i Riccardo Fedriga, I «Dalla Antichità al Medioevo» (Roma: Editori Laterza e Encyclopedia Publishers, 2014), pp. 525-528.

Ressenyat a continuació.

35) Ensenyat, Gabriel, «Ramon Llull i les arts mecàniques», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 109-125.

Ramon Llull atorga a les arts mecàniques un rol més rellevant que el que concedien al treball manual els autors del seu temps, que el consideraven degradant. Per contra, per al beat es tracta d'una activitat digna. Per això li concedeix una entitat pròpia dins dels esquemes socials

del seu temps. Aquesta concepció lul·liana innovadora és la que, amb el pas del temps, acabarà per imposar-se.

36) Escobar, Ángel, «Hacia una caracterización de la transmisión aristotélica en la Cataluña medieval», *Anuario de Estudios Medievales* 45/1 (2015).

Aquest treball ofereix una anàlisi de les principals vies de recepció de l'aristotelisme a Catalunya durant l'Edat Mitjana (ss. XI-XV). L'autor parteix de diverses dades de transmissió textual i les valora en relació amb el context peninsular. Hi ha un apartat dedicat a Ramon Llull i a Arnau de Vilanova (pp. 306-311).

37) Forteza Oliver, Miquela i Miquela Sacarès Taberner, «Las Xilografías antiguas del Bto. Ramon Lull. Repertorio luliano de la Imprenta Guasp», *Gutenberg-Jahrbuch* 90 (2015), pp. 142-161.

Ressenyat a continuació.

38) Forthomme, Bernard, «La folie comme force réformatrice. Approche dialectique et romanesque selon Raymond Lulle», *Antonianum* 90/3 (2015), pp. 495-519.

Ressenyat a continuació.

39) Friedlein, Roger, «Figuracions del jo en Jaume I d'Aragó i en Ramon Llull», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 98-108.

Jaume I d'Aragó el Conqueridor (1208-1276) i Ramon Llull (1234-1316) contribuïren a l'escassa literatura autobiogràfica de l'Edat Mitjana amb textos excepcionals. El *Llibre dels fets* del rei d'Aragó és la primera autobiografia europea en llengua vulgar. Ramon Llull, a més de la *Vita coetanea*, desenvolupa tota una literatura del jo al voltant del personatge de Ramon/Raimundus. Tot i ser coetanis, els principis estètics dels dos autors divergeixen en el punt fonamental del tractament de la contingència.

40) García Pérez, Francisco José i Rafael Ramis Barceló, «Un conflicto universitario y los orígenes de la represión antiluliana del obispo Juan Díaz de

la Guerra en el seminari de Mallorca», *Studia Historica. Historia Moderna* 37 (2015), pp. 323-350.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

41) García Pérez, Francisco José, «La persecución del lulismo en la catedral de Mallorca durante el episcopado de Juan Díaz de la Guerra (1772-1777)», *Hispania Sacra* 66, Extra II (2014), pp. 397-419.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

42) García Pérez, Francisco José, «La represión antiluliana del obispo Díaz de la Guerra en Andratx», *Memòries de la Reial Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics* 24 (2014), pp. 89-105.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

43) Gay Estelrich, Jordi, «Una teologia de la història, com a premissa del diàleg intercultural proposat per Ramon Llull», *Comunicació* 130 (2014), pp. 223-260.

Ressenyat a continuació.

44) Giuberti, Fabricia dos Santos, «A proposta de uma *Cincia Universal* na *Arte Breve* (1308) de Ramon Llull», *Mirabilia* 19 (2014), pp. 284-294.

El treball comença explicant en quin sentit es parlar de «ciència universal» en relació amb l'*Art breu*, per passar a fer una breu descripció d'aquesta formulació del sistema lul·li. S'hi destaca la figura A, amb els seus nou atributs divins, i, més particularment, la *Sapientia* o «Sabedoria», que es posa en relació amb el *logos*. Cap al·lusió als procediments de funcionament del sistema artístic.

45) Gmez, Francesc J., «El frau de l'alquimista a l'infern dantesco de Joan Pasqual i en la tradició medieval», *Magnificat Cultura i Literatura Medievales* 2 (2015), pp. 159-196.

L'article presenta una edició i un estudi del capítol XLVI del *Tractat de les penes particulars d'infern* del franciscà català Joan Pasqual, escrit poc després de 1436. L'autor analitza els testimonis medievals de

la llegenda alquímica de Ramon Llull i del rei Eduard d'Anglaterra i dos motius narratius d'origen oriental que es troben en un exemple del capítol «Del cercle de l'alquímia»: el del fals alquímista i el rei i el del llibre dels folls.

46) Higuera Rubio, José, «La pluralidad de sentidos del término *ars*: *scientia-philosophia-sapientia*», *Anales del Seminario de Historia de la Filosofía* 31/2 (2014), pp. 323-245.

El término *ars* adquire diversos sentidos en el contexto de la enseñanza universitaria medieval. La extensión semántica de este término alcanza significados como *scientia*, *sapientia* y *philosophia*. El objetivo de este artículo es hallar esta multiplicidad de sentidos en el Arte luliano, así como introducir la tradición de las artes liberales y mecánicas en el estudio de la evolución del pensamiento luliano.

47) Higuera Rubio, José, «Las artes del Arte: las artes liberales en la evolución del Arte luliano», *Medievalia* 16 (2013), pp. 89-97.

Ressenyat a continuació.

48) Higuera Rubio, José, «Saint Louis and Llull's "Plan" for the Crusade in the Western Mediterranean: *modo bellandi et modo convertendi*», *Life and Religion in the Middle Ages*, ed. Flocel Sabaté, (Cambridge Scholars Publishing, 2015), pp. 163-183.

Ressenyat a continuació.

49) Imbach, Ruedi i Catherine König-Pralong, *Le défi laïque. Existe-t-il une philosophie de laïcs au Moyen Âge?* (París: Vrin, 2013), 226 pp.; Llull pp. 14-19, 81-86 i 123-146.

Una recopilació en versions revisades de set articles publicats anteriorment, tres dels quals tracten de Ramon Llull:

1. Catherine König-Pralong, «Les laïcs dans l'histoire de la philosophie médiévale», *Doctor Virtualis* 9 (2009).
2. Ruedi Imbach, *Laien in der Philosophie des Mittelalters. Hinweise und Anregungen zu einem vernachlässigten Thema* «Bochumer Studien zur Philosophie» 14 (Amsterdam: B.R. Grüner, 1989), cap. 1.

3. Ruedi Imbach, «Die Arbor humanalis und die anthropologische Relevanz der “artes mechanicae”», *Arbor Scientiae: der Baum des Wissens von Ramon Lull. Akten des Internationalen Kongresses aus Anlass des 40-jährigen Jubiläums des Raimundus-Lullus-Instituts der Universität Freiburg i. Br.*», (Turnhout: Brepols, 2002), pp. 135-157.

50) Jordà ‘de Catalunya’, *Meravelles descrites*, ed. Jordi Joan Baños, (Barcelona: Angle Editorial, 2014), p. 124.

Ressenyat a continuació.

51) Marini, Massimo, «“Sanctissimus mandavit responderi, ut tandem quiescat”. Sulle tracce di alcuni manoscritti lulliani conservati a Roma», *ATCA* 30 (2011-2013), pp. 483-525.

Ressenyat a continuació.

52) Maulu, Marco, «Parler et se taire: le dialogue entre les animaux et les hommes dans le *Llibre de les bèsties* de Ramon Lull», *Reinardus: Yearbook of the International Reynard Society* 26 (2014), pp. 127-138.

Relectura del *Llibre de les bèsties* a partir de l’anàlisi de l’episodi de l’ambaixada dels animals a la cort del rei dels homes. Malgrat la seva capacitat de dialogar amb ells, el rei evita adreçar la paraula als animals de forma sistemàtica.

53) Muzzi, Sara, «Raimondo Lullo e il dialogo interreligioso nello “spirito di Assisi”», *Analecta TOR* (2014), pp. 411-413.

La nota glossa un paràgraf del *Llibre del gentil* en què Lull sosté que si no hi hagués diferències de fe la pau entre els home estaria assegurada. L’origen mallorquí de Lull explica la seva posició irènica per la convivència entre cristians, musulmans i jueus. La funció del diàleg entre religions és fer emergir racionalment la superioritat del cristianisme. Al darrer paràgraf s’esmenten les evolucions/involucions d’aquest plantejament inicial lul·lià.

54) Muzzi, Sara, «Raimondo Lullo e la base reale del confronto interreligioso: il *Libre de contemplació en Déu* e il *Llibre del gentil e dels tres savis*»,

Dialogus. Il dialogo filosofico fra le religioni nel pensiero tardo-antico, medievale e umanistico, eds. M. Coppola, G. Fericola i L. Pappalardo, Institutiones 4 (Roma: Città Nova, 2014), pp. 395-413.

Ressenyat a continuació.

55) Ortega Villoslada, Antonio, «Ramon Llull y el universo marítimo», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 126-141.

Autor más que polifacético, Ramón Llull es todavía el gran desconocido. Una de sus facetas más peculiares es la relativa a su relación con el mar. Sus múltiples viajes y su nacimiento en la isla de Mallorca le llevaron a conocer en profundidad el mundo del mar y a aplicarlo en su afán misionero.

56) Pereira, Michela, «Raimondo Lullo e l'alchimia: un mito tra storia e filologia», *Frate Francesco. Rivista di cultura francescana* 80 (2014), pp. 517-523.

Ressenyat a continuació.

57) Planas, Rosa, «Lluites antil·lulistes a Mallorca de la segona meitat del segle XVIII», *Analecta Sacra Tarraconensia* 87 (2014), pp. 295-329.

Resum d'alguns textos polèmics de la segona meitat del segle XVIII, especialment de *La verdad sin rebozo*, de Fra Sebastià Rubí, O.P., amb esment de les principals idees d'aquest autor i de les rèpliques que li varen seguir. El resum, molt esquemàtic, pot ajudar els lectors interessats a conèixer una mica millor l'ambient de les controvèrsies lullianes de la segona meitat del segle XVIII, que han estat objecte d'estudi arxivístic per part de Pérez Martínez, Riera Palmero, Ferrer Flórez, García Pérez i altres.

58) Pujol, Clàudia, «Ramon Llull, el primer català universal», *Sàpiens* 159 (2015, setembre), p. 82.

Presentació divulgativa.

59) Ramis Barceló, Rafael, «El Pontificio Colegio de la Sapiencia de Mallorca durante el siglo XVII: Constituciones y colegiales», *Historia de la Educación* 33 (2014), pp. 167-192.

Ressenyat a continuació entre el grup del núms. 59 i ss.

60) Ramis Barceló, Rafael, «Entorn al lul·lisme del cardenal Despuig», *Randa. Miscel·lània Josep Miquel Vidal Hernández* 74 (2015), pp. 5-18.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

61) Ramis Barceló, Rafael, «Las cátedras lulianas de la Universidad de Mallorca (1692-1824)», *BSAL* 70 (2014), pp. 185-205.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

62) Ramis Barceló, Rafael, «Las cátedras suaristas de la Universidad Luliana y Literaria de Mallorca (1692-1767)», *Archivum Historicum Societatis Iesu* 164/2 (2014), pp. 399-425.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

63) Ramis Barceló, Rafael, «Los colegiales del Pontificio Colegio de la Sapiencia de Mallorca durante el siglo XVIII», *Obradoiro de Historia Moderna* 23 (2014), pp. 238-257.

Este artículo examina el perfil de los colegiales del Pontificio Colegio de la Sapiencia de Mallorca durante el siglo XVIII. Después de explicar algunos rasgos de la vida colegial, se estudia con especial atención la supresión del Colegio (1773-1777) por el obispo Juan Díaz de la Guerra.

64) Ramis Barceló, Rafael, «Nuevas perspectivas para la historia del lulismo: referencias lulianas desconocidas en textos impresos del siglo XVI», *Antonianum* 90/3 (2015), pp. 583-606.

Ressenyat a continuació.

65) Ramis Barceló, Rafael, «Las cátedras escotistas de la Universidad Luliana y Literaria de Mallorca (1692-1824)», *Archivum Franciscanum Historicum* 108 (2015), pp. 301-317.

Ressenyat a continuació entre el grup dels núms. 59 i ss.

66) Ramis Barceló, Rafael, «Las cátedras tomistas de la Universidad Luliana y Literaria de Mallorca (1692-1824)», *Archivum Fratrum Praedicatorum* 83 (2013), pp. 345-368.

Article sòlidament documentat en què es descriu l'origen de les càtedres tomistes de la Universitat Lul·liana de Mallorca als segles del XVII al XIX i se'n perfilen els titulars i els ensenyaments (lectura i orientació doctrinal). L'autor conclou que «La Universidad Luliana y Literaria de Mallorca integró a los dominicos y a la opinión tomista como una de las vías de estudio de la filosofía y de la teología. [...] Hubo pluralidad de vías para el estudio de la filosofía y la teología, de suerte que los alumnos podían escoger entre el suarismo, el lulismo, el escotismo y el tomismo».

67) Ripoll Perelló, Maribel, «Les edicions catalanes del *Llibre d'intenció*. Antecedents, història i caracterització», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 142-159.

Ressenyat a continuació.

68) Robinson, Cynthia, *Imagining the Passion in a Multicultural Castile. The Virgin, Christ, Devotions, and Images in the Fourteenth and Fifteenth Centuries* (Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 2013), pp. 466; Llull, 10-12, 21-22, 38-39, 113-115, 129, 180-181, 212, 292-294, 306.

Ressenyat a continuació.

69) Rubio Albarracín, Josep Enric, «Alguns apunts sobre Salzinger com a traductor de Llull», *Studia mediaevalia Curt Wittlin dicata / Mediaeval studies in honour Curt Wittlin / Estudis medievals en homenatge a Curt Wittlin*, Symposia Philologica 25 (Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2015), pp. 333-339.

Aquest treball identifica diversos mètodes utilitzats pel lul·lista alemany Iu Salzinger en la traducció al llatí d'obres de Ramon Llull. L'estudi es basa, fonamentalment, en casos extrets de la traducció llatina del *Llibre de contemplació en Déu* i en les notes de Salzinger que es conserven en dos manuscrits catalans usats per fer la traducció.

70) Rubio, Josep E., «*Ut sub brevibus multa possit capere*: la notació alfabètica en el Ars de Ramon Llull», *Historia Religionum* 6 (2014), pp. 97-110.

Ressenyat a continuació.

71) Rubio, Josep E., «L'accés a l'obra llatina de Llull», *Serra d'Or* 661 (2015, gener), pp. 24-27.

Presentació divulgativa de les edicions de l'obra llatina de Ramon Llull.

72) Rubio, Josep E., «Les morts de Ramon Llull», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 5-20.

Ressenyat a continuació.

73) Ruiz Simon, Josep Maria, «Les “metàfores morals” de l'ermità Blaquerna. A propòsit de la manera i la matèria del *Llibre d'amic e amat*», *eHumanista/IVITRA. A. Monogràfic I. Arts of Finding Truth: Approaching Ramon Llull, 700 Years Later*, ed. Henry Berlin, 8 (2015), pp. 68-85.

Ressenyat a continuació.

74) Salonijs, Pippa i Andrea Worm, «Introduction», *The tree: Symbol, Allegory, and Mnemonic Device in Medieval Art and Thought*, International Medieval Research 20 (Turnhout: Brepols, 2014), pp. 1-12; Llull, 1-3.

Ressenyat a continuació.

75) Santanach i Suñol, Joan, «Ramon Llull i l'obscuritat que il·lumina. Apunts sobre l'origen i rendibilitat literària d'un recurs exegetic», *Anuario de Estudios Medievales* 45/1 (2015), pp. 331-354.

Ressenyat a continuació.

76) Santanach i Suñol, Joan, «L'automatització de la literatura a l'*Arbre exemplifical*», *Sonograma Magazine* 28 (2015, 29 octubre).

Nota molt documentada i clara sobre la transmutació de la ciència en

literatura que Llull proposa a l'«Arbre exemplifical» i valoració de l'originalitat lul·liana en relació amb el principi d'autoritat vigent als seus dies. Llull «no sols escriu ell mateix els seus propis exemples, prescindint dels materials que la tradició havia posat a la seva disposició, sinó que fins i tot ofereix al lector claus i recursos perquè compongui, també ell, exemples de nova creació».

77) Sedda, Filippo, «La predicazione agli infedeli tra Francesco d'Assisi e Ramon Llull», *Antonianum* 90/3 (2015), pp. 607-622.

Ressenyat a continuació.

78) Soler, Albert, *Ramon Llull*, il·l. Sebastià Serra, (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2015).

Per a un públic infantil, s'imagina la vida del beat com a contada pel seu copista favorit, Guillem Pagès.

79) Teleanu, Constantin, «La contribution de l'Art de Raymond Lulle à l'élargissement du système médiéval des vertus théologiques», *La teoría filosófica de las pasiones y de las virtudes. De la Filosofía Antigua al Humanismo Escolástico Ibérico, II Seminario Internacional de Investigación «Scholastica Salmanticensis – De las pasiones y de las virtudes en el despliegue del pensamiento filosófico. Estudio histórico-filosófico de las teorías de las pasiones y de las virtudes»*, ed. José Luis Fuertes Herreros *et al.*, *Textos e Estudos de Filosofia Medieval* 6 (Ribeirão – V. N. Famalicão, Edições Húmus, 2013), pp. 101-122.

Ressenyat a continuació.

80) Teleanu, Constantin, «La quête du *bonum publicum* au cours des étapes de l'Art de Raymond Lulle», *La Filosofía Práctica, IX Jornadas de Diálogo Filosófico*, «*La Filosofía Práctica*», *Organizadas por la revista Diálogo Filosófico – Instituto de Pensamiento Iberoamericano – Facultad de Filosofía, Universidad Pontificia de Salamanca, Salamanca, del 18 al 20 de abril de 2013*, ed. I. Murillo, *Jornadas IX* (Madrid: Ediciones Diálogo Filosófico – Publicaciones Claretianas, 2014), pp. 623-639.

La idea de «bé públic» és central en la filosofia ètica i política medie-

val. L'article repassa la importància del concepte en el pensament de Llull a partir de l'evolució de l'obra del mallorquí, amb especial atenció al fonament ètic de l'Art, considerada com l'instrument que permet a Llull l'acompliment del bé públic, motor de la seua implicació en la vida activa. La conversió dels infidels, la fundació de col·legis de llengües, els projectes de recuperació de Terra Santa, etc., són manifestacions concretes de la recerca del bé comú que s'ha d'aconseguir amb l'Art. Enfront d'aquest bé comú s'alça el bé privat dels prelats, prínceps i papes: l'enfrontament entre tots dos béns apareix clarament dibuixat en la *Disputa del clergue Pere i de Ramon el fantàstic*. Sols la renúncia als béns privats, expressada per Llull en el *Desconhort*, porta el bé públic a primer terme.

81) Teleanu, Constantin, «La redéfinition du sujet humain de l'Art de Raymond Lulle entre 1290 et 1300», *L'Humain et l'animal dans la France médiévale (XIIe-XVe s.)*, *Actes du IXème Symposium Annuel de la Société Internationale des Médiévistes « La distinction humain/animal dans la France médiévale »*, *Société Internationale des Médiévistes, Laboratoire de médiévistique de l'Université Paris I Panthéon-Sorbonne, Centre Mahler, Paris, 28 et 30 juin 2012*, eds. I. Fabry-Tehranchi i A. Russakoff, Faux Titre 397 (Amsterdam – Nova York: Éditions Rodopi, 2014), pp. 117-128.

Ressenyat a continuació.

82) Tessari, Alessandro i Patrizio Rigobon, *Ramon Llull. Un home del nostre temps*, video en CD-rom (Barcelona: Institut d'Estudis Catalans – Elsa Peretti Foundation, 2015).

Ressenyat a continuació.

83) Tessari, Alessandro, «Ramon Llull, vida i obres», *Antonianum* 90/3 (2015), pp. 655-660.

Presentació del llibre de Pere Villalba, *Ramon Llull. Vida i Obres* (Barcelona, 2015).

84) Tous, Francesc i Albert Soler, «Ramon Llull: viatge, missió i escriptura», *Viatjar a l'edat mitjana / Travel in the Middle Ages* (Barcelona – Vic:

Institut Europeu de la Mediterrània – Museu Episcopal de Vic, 2015), pp. 83-93 (versió anglesa: pp. 275-281).

Breu introducció a la vida i l'obra de Llull des de l'òptica dels seus viatges. Els autors descriuen el seu itinerari vital, analitzen els viatges dels personatges de les obres de ficció, com *Blaquerna* i *Fèlix*, i posen de relleu el caràcter itinerant de l'*scriptorium* lul·lià. El volum en què s'integra el treball és el catàleg d'una exposició que es va poder veure al Museu Episcopal de Vic del 24 d'octubre de 2015 al 14 de febrer de 2016.

85) Viana, Amadeu, «Ramon Llull's Sixth Sense», *Beiträge zur Geschichte der Sprachwissenschaft* 24 (2014), pp. 173-200.

Ressenyat a continuació.

86) Vicens, Francesc, «Ramon Llull i la música. L'aportació del doctor il·luminat a la literatura musical medieval», *Mot so razo* 14 (2015), pp. 73-82.

Ressenyat a continuació.

87) Villalba i Varneda, Pere, *Ramon Llull essencial. Retrat d'un pare d'Europa* (Barcelona: La Vanguardia Ediciones, 2016), 176 pp.

Ressenyat a continuació.

88) Villalba i Varneda, Pere, *Ramon Llull. Escriptor i filòsof de la diferència. Palma de Mallorca, 1232-1316* (Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2015), 596 pp.

Ressenyat a continuació.

III. TESIS I TESINES

89) Forgetta, Emanuela, *Quaestio escolàstica i Quaestio lul·liana, analogies i diferències* (Tesina [TFM]. Universitat Autònoma de Barcelona – Universitat de Barcelona. Màster d'Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes, 2015), 48 pp.

El treball compara el valor de la *quaestio* escolàstica i el de la *quaestio* lul·liana. Primer s'analitza la funció d'aquesta tècnica en l'àmbit universitari en què es desenvolupa i, a continuació, se n'estudia l'aplicació lul·liana i se'n remarquen les principals diferències respecte de la tècnica escolàstica.

90) Tous Prieto, Francesc, *Les col·leccions de proverbis de Ramon Llull: estudi de conjunt i edició dels Mil proverbis i dels Proverbis d'ensenyament* (Tesi doctoral. Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona, 2015), 627 pp.

Conté edicions dels *Mil proverbis* (III.53), pp. 383-495, i dels *Proverbis d'ensenyament* (IV.7), pp. 505-530.

Aquesta tesi doctoral ofereix una anàlisi de conjunt de la producció proverbial de Ramon Llull, constituïda per cinc textos: l'*Arbre exemplifical* (1295-1296), que conté narracions i proverbis; els *Proverbis de Ramon* (1296); la *Retòrica nova* (1301), que inclou una petita valoració teòrica de la forma proverbial i dues sèries de cinquanta i deu proverbis, respectivament; els *Mil proverbis* (1302), i els *Proverbis d'ensenyament* (1299-1301? 1309?). Per menar a bon port l'estudi, abans d'analitzar els textos un a un, es contextualitza el conjunt del corpus, d'una banda, en el marc de la literatura gnòmica i sapiencial medieval, i, de l'altra, en el de l'evolució del pensament lul·lià i de les estratègies i gèneres que Llull utilitzà per difondre la seva obra. La tesi també inclou edicions crítiques dels *Mil proverbis* i dels *Proverbis d'ensenyament*, en les quals s'ha tingut en compte tota la tradició textual conservada.

91) Vives Piñas, Arnau, «*Per qu'eu asir la nit desiran l'alba*»: *L'alba mariana de Cerverí de Girona i Ramon Llull* (Tesina [TFG]. Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona, 2015), 49 pp.

L'estudi posa en relació *Axi con cel c'anan erra la via* de Cerverí de Girona i el capítol 30 del *Llibre de santa Maria* de Ramon Llull. L'originalitat del primer, en sintonia amb els creixement de la poesia religiosa del segle XIII, està en la poètica de Cerverí, que forma part d'una generació de trobadors que culmina una evolució intel·lectualitzant en la poesia clàssica trobadoresca. Llull també ha estat definit com un d'aquests laics intel·lectuals fora de l'àmbit universitari que desenvolupen autoconsciència professional i volen aconseguir autoritat. Com les albes marianes, el capítol 30 del *Llibre de santa Maria* descriu l'alba com un procés místic, símbol de la llum salvífica de la Verge, però presenta innovacions.